

**ПРАВОВИЙ СТАТУС ВИКОНАВЦЯ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ
ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ****LEGAL STATUS OF THE EXECUTOR IN ENFORCEMENT PROCEEDINGS
UNDER THE LAWS OF UKRAINE AND POLAND**

**Барабаш О.О., д.ю.н., професор,
завідувач науково-дослідної лабораторії актуальних проблем
правозастосовної та правоохоронної діяльності,
ННІ права та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ**

У статті здійснено науково-правове дослідження правового статусу виконавця у виконавчому провадженні за законодавством України та Польщі. Автором визначено основні елементи процесуального та організаційного становища виконавця як основного суб'єкта системи примусового виконання судових рішень, окреслено межі його компетенції, повноваження та відповідальність.

Особливу увагу приділено аналізу нормативного підґрунтя, включно із Законом України «Про виконавче провадження» та Законом Республіки Польща «Ustawa o komornikach sądowych», а також судовій практиці, що конкретизує межі правомірності дій виконавця. На основі порівняльно-правового аналізу виявлено структурні та функціональні відмінності української дуалістичної моделі (державний і приватний виконавець) та польської унітарної моделі («коморник» як функціонер публічної влади).

Разом з тим, у ході дослідження встановлено, що українська система характеризується прагненням до підвищення ефективності виконання рішень шляхом запровадження інституту приватного виконавця, однак потребує посилення механізмів контролю, дисциплінарної відповідальності та підзвітності. Польська ж модель вирізняється більш чітким законодавчим визначенням компетенції, наглядових і самоврядних механізмів, проте вимагає додаткових стимулів для підвищення оперативності виконання.

У підсумку обґрунтовано, що правовий статус виконавця має багатовимірний характер, який поєднує процесуальну самостійність і публічно-правову підзвітність, а забезпечення балансу між ефективністю виконання та гарантіями прав боржника є визначальним чинником легітимності виконавчої системи. Автором запропоновано рекомендації щодо вдосконалення українського законодавства у напрямі уніфікації стандартів діяльності виконавців, розширення судового та інституційного контролю, а також імплементації кращих практик польського досвіду з метою забезпечення прозорості, доброчесності та довіри до механізму виконання судових рішень.

Ключові слова: боржник, виконавче провадження, виконавчі документи, виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, виконуваність рішення, відповідальність, державний/приватний виконавець, дисциплінарна відповідальність, звернення стягнення, нагляд, оскарження дій виконавця, процесуальний статус виконавця, стягувач, суд, ухвала суду.

Annotation. The article presents a scientific and legal study of the legal status of the executor in enforcement proceedings under the laws of Ukraine and Poland. The author identifies the main elements of the procedural and organizational position of the executor as the main subject of the system of enforcement of court decisions, outlines the limits of his competence, powers, and responsibilities.

Particular attention is paid to the analysis of the regulatory framework, including the Law of Ukraine «On Enforcement Proceedings» and the Law of the Republic of Poland «Ustawa o komornikach sądowych», as well as judicial practice, which specifies the limits of the legality of the bailiff's actions. Based on a comparative legal analysis, structural and functional differences between the Ukrainian dualistic model (state and private bailiff) and the Polish unitary model («komornik» as a public authority official) have been identified.

At the same time, the study found that the Ukrainian system is characterized by a desire to improve the effectiveness of enforcement through the introduction of private enforcement agents, but requires stronger mechanisms of control, disciplinary responsibility, and accountability. The Polish model is distinguished by a clearer legislative definition of competence, supervisory and self-governing mechanisms, but requires additional incentives to improve the efficiency of enforcement.

In conclusion, it is argued that the legal status of an enforcement agent is multidimensional, combining procedural independence and public accountability, and that ensuring a balance between the effectiveness of enforcement and guarantees of the debtor's rights is a determining factor in the legitimacy of the enforcement system. The author proposes recommendations for improving Ukrainian legislation in the direction of unifying the standards of enforcement agents' activities, expanding judicial and institutional control, and implementing best practices from Polish experience in order to ensure transparency, integrity, and trust in the mechanism for enforcing court decisions.

Key words: debtor, enforcement proceedings, enforcement documents, enforcement of decisions of courts and other jurisdictional bodies, enforceability of decisions, liability, state/private enforcement agent, disciplinary liability, foreclosure, supervision, appeal against the actions of the enforcement agent, procedural status of the enforcement agent, claimant, court, court ruling.

Постановка проблеми. У контексті дослідження правового статусу виконавця у виконавчому провадженні необхідно виокремити постановку проблеми, яка окреслює гострі точки дискусії, що мають як теоретичне, так і практичне значення. По-перше, виникає питання: чи справді інститут виконавця – у його сучасній українській моделі – здатен виконувати покладену на нього функцію забезпечення обов'язковості судових рішень? Статистика свідчить про значну диспропорцію між теоретично відкритими провадженнями та реальною ефективністю їх завершення. Зокрема, за даними на перше півріччя 2025 р. в Україні з 5 318 969 відкритих виконавчих проваджень фактично стягнуто лише у 1 100 000 випадках на суму 15,11 млрд грн, тоді як 1,5 млн проваджень (на суму 395,11 млрд грн) закрито без стягнення через неможливість виконання. Іншими словами: лише близько 20% проваджень були завершені зі стягненням, ще гірше –

сума фактичних відшкодувань еквівалентна «менше ніж 1 копійці» з кожної гривні заявленого боргу [1]. Якщо виходити з наведеного, можна констатувати парадокс: хоча правове положення виконавця визначено досить детально, його діяльність не дає результатів, які б відповідали очікуванням учасників провадження та принципу ефективності.

По-друге, з'являється дилема щодо вибору між двома моделями організації виконавчої влади: українська – із спільним існуванням державних та приватних виконавців, і польська – із чітко унітарним інститутом «коморника-судового виконавця». В українській доктрині підкреслюється, що приватні виконавці демонструють вищу оперативність, але питання контролю, підзвітності та гарантії прав боржника залишаються незакритими. Натомість у польській системі більш чітко встановлені правовий статус виконавця, підзвітність чи самоврядність, але чи

не існує там протилежної проблеми – ефективність може знижуватись через надмірну формалізацію та кадрові дефіцити (згідно зі статистикою, система польських виконавців стикається із перевантаженням). Очевидно, проблемою стає вибір між «ефективністю» та «захистом прав учасників» – двома стандартами, які іноді конкурують.

По-третє, на науковому рівні необхідно поставити питання: чи достатньо лише законодавчих норм, які визначають правовий статус виконавця, для забезпечення реально функціонального механізму виконання? З одного боку – є деталізоване законодавство, повноваження виконавця, процесуальний статус, можливість оскарження. З іншого – є масив нерозв'язаних проваджень, низькі результати стягнення, що вказують на те, що «правове поле» не є тією ж самою реальністю виконання. Окреслене вимагає звернення до інституційних аспектів: кадрової підготовки, дисциплінарного нагляду, інформаційних систем, стимулів ефективності. В даному аспекті проблема набуває характеру «розриву між процедурою та результатом».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом у доктрині юридичної науки спостерігається поява значної кількості досліджень, присвячених правовому статусу виконавця як основного суб'єкта у системі виконання судових рішень. Так, українські та польські автори розглядають цей інститут не лише в аспекті організаційно-правового статусу, але й як елемент гарантування верховенства права, ефективності правосуддя та балансу між інтересами стягувача і боржника. Першочергову увагу дослідники приділяють трансформації моделі виконання рішень – від виду державної до змішаної, що поєднує державних і приватних виконавців. Так, Н. Сергієнко [2], В. Омельчук [3] і С. Дяченко [4] наголошують, що запровадження інституту приватних виконавців було спрямоване на підвищення ефективності примусового виконання, однак статистичні результати не підтверджують очікуваного зростання рівня фактичного стягнення, що відповідно свідчить про потребу додаткового інституційного врегулювання.

Особливої актуальності набувають праці, присвячені аналізу процесуального статусу виконавця, його компетенцій, меж повноважень та гарантій неупередженості. Науковці, серед яких Д. Завадко [4] і J. Szachta [5; 6], розглядають виконавця як суб'єкта з подвійною природою – публічно-службовою та процесуально-самостійною. Дослідники вказують, що ефективність його діяльності значною мірою залежить від рівня процедурної автономії та врівноваження прав сторін виконавчого провадження, а також від наявності дієвих механізмів контролю за зловживанням владними повноваженнями.

Разом з тим, значна частина сучасної наукової літератури присвячена проблемі відповідальності виконавців – дисциплінарної, цивільної та кримінальної. Зокрема, у наукових доробках О. Луценко [7], В. Омельчука [3], Т. Markiewicz [8], J. Kowalski [9], М. Hadryan [10], L. Progoniuk [11] зазначено, що прозорість дисциплінарних процедур, незалежність дисциплінарних органів і належне нормативне регулювання є чи не найважливішими передумовами легітимності інституту виконавців.

Важливий напрям сучасних досліджень становить проблематика нагляду та контролю за діяльністю виконавців. Польські дослідники P. Rączka [12; 13], K. Kosiński [14] акцентують на особливостях функціонування професійного самоврядування виконавців, яке виконує функції самоконтролю і дисциплінарного впливу. Українські автори, у свою чергу, звертають увагу на недостатню інституційну інтегрованість органів нагляду та пропонують створення незалежних етичних рад або публічних реєстрів скарг, що забезпечило б підзвітність та прозорість системи (І. Митрофанов [15]).

У порівняльному аспекті вітчизняна та польська наукові школи досліджують співвідношення проце-

суальних прав стягувача й боржника, а також процедури оскарження дій виконавця. Дослідники J. Szachta [16] та K. Flaga-Gieruszyńska [17] аналізують судову практику Польщі щодо строків та способів оскарження дій приватного виконавця.

Серед перспективних напрямів подальших досліджень науковці (зокрема, В. Омельчук [3]) виокремлюють необхідність аналізу історико-правових передумов становлення виконавчої системи, впровадження цифрових інструментів (електронне стягнення, «e-enforcement»), а також соціально-правових наслідків комерціалізації виконавчої діяльності. Відзначається, що сучасна модель вимагає поєднання правових, організаційних і технологічних підходів, що забезпечать прозорість і рівність сторін у виконавчому процесі.

Отже, узагальнення сучасних наукових розвідок дозволяє констатувати, що формування правового статусу виконавця в Україні та Польщі розвивається у руслі європейських тенденцій змішаного моделювання виконання рішень, проте залишається потреба у поглибленні доктринального обґрунтування процесуальних гарантій, етичних стандартів і механізмів нагляду.

Метою статті є всебічне науково-правове дослідження правового статусу виконавця у виконавчому провадженні в Україні та Польщі, визначення його процесуальних і організаційних повноважень, меж компетенції та відповідальності, аналіз механізмів дисциплінарного нагляду й інституційної підзвітності, а також зіставлення національних моделей із метою виявлення правових прогалин і вироблення рекомендацій щодо підвищення прозорості, ефективності та легітимності діяльності виконавців у системі забезпечення виконання судових рішень.

Виклад основного матеріалу. В українському правовому просторі інститут виконавця виступає одним із центральних вузлів системи забезпечення обов'язковості виконання судових рішень та рішень інших уповноважених органів. Законом України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. №1404-VIII чітко визначено, що *виконавче провадження* є завершальною стадією судового провадження та примусовим виконанням рішень (ст. 1) [18]. Орієнтуючись на положення зазначеного Закону, слід розглянути правовий статус виконавця в системі примусового виконання в Україні – з урахуванням його процесуального становища, повноважень, меж компетенції, механізмів нагляду та відповідальності, а потім звернути увагу на аналогічний інститут у Польській Республіці – у контексті закону «Ustawa o komornikach sądowych» від 22.03.2018 р [19].

В українському законодавстві встановлено, що виконавче провадження здійснюється з дотриманням таких засад: верховенства права, обов'язковості виконання рішень, законності, диспозитивності, справедливості, неупередженості й об'єктивності, гласності та відкритості, розумності строків, співмірності заходів примусового виконання з обсягом вимог за рішеннями, забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності виконавців (ст. 2 Закону [18]). У даному аспекті доцільно зазначити: виконавець, як суб'єкт права примусового виконання, має не лише повноваження, але й обов'язок діяти в межах зазначених засад – що накладає на нього підвищену відповідальність щодо процедурної законності та захисту прав учасників провадження.

Щодо правового статусу виконавця, законодавець передбачив у ч. 1 ст. 18 Закону [18], що державний виконавець (такий же підхід застосовується і до приватного виконавця) здійснює виконавчі дії відповідно до покладених на нього законом повноважень, неупереджено, своєчасно та в повному обсязі. Як видається, означене чітко фіксує норму відповідальності: не лише право, але й обов'язок. Водночас в науковій доктрині висловлюється думка, що приватний виконавець має можливість забезпечувати

більшу оперативність виконання рішень, однак ризики, пов'язані з підзвітністю та контролем, залишаються значущими [20, с. 194]. Справді, система приватних виконавців може сприяти підвищенню ефективності, проте лише за умов належного механізму зовнішнього нагляду.

Принагідно наголосимо, що повноваження виконавця в українському провадженні охоплюють низку основних дій: відкриття виконавчого провадження на підставі виконавчого документа (ч. 1 ст. 26 Закону [18]); здійснення перевірки майнового стану боржника, накладення арешту на майно або кошти боржника, звернення стягнення; залучення до виконавчих дій необхідних осіб (понятих, працівників поліції). Тим не менш, Закон певною мірою обмежує компетенцію виконавця – він не наділений правом оцінювати матеріально-правові підстави рішення суду чи переглядати його зміст. Судова практика підтверджує, що дії виконавця, які виходять за межі покладених повноважень, можуть бути визнані неправомірними, що впливає на легітимність провадження (Постанова Верховного Суду від 22.04.2020 р. у справі №641/7824/18 (провадження №61-10355св19) [21]).

Процесуальний статус виконавця в Україні визначається тим, що він виступає не стороною виконавчого провадження (якою є стягувач і боржник (ч. 1 ст. 15 Закону [18]), але діє як суб'єкт із делегованими публічно-правовими повноваженнями [22]. Законодавець у ч. 1 ст. 14 відносить виконавця до кола учасників виконавчого провадження поряд із стягувачем, боржником, представниками, експертами, спеціалістами, перекладачем. Зазначений правовий статус передбачає, що виконавець має право приймати постанови щодо провадження, здійснювати виконавчі дії, але одночасно підлягає процедурному нагляду та оскарженню його дій чи бездіяльності – що забезпечує баланс між ефективністю і захистом прав учасників.

Своєю чергою, нагляд та підзвітність виконавця передбачають форму оскарження його дій чи бездіяльності. Зокрема, ч. 1 ст. 31 Закону [18] закріплює право стягувача або боржника звернутися до суду із заявою про роз'яснення рішення, яке підлягає виконанню. У практиці судів наголошено, що бездіяльність або затягування виконання, невживання законодавчо передбачених заходів є цілком вагомими підставами для визнання дій виконавця неправомірними (напр. Постанова Верховного Суду від 19.09.2018 р. у справі №350/1325/17-ц (провадження №61-35462св18) [23]; Постанова Верховного Суду від 23.12.2019 р. у справі №752/4100/17 (провадження №61-20325св18) [24]). Водночас слід звернути увагу: в доктрині обговорюється, чи досить ефективною є система дисциплінарної відповідальності виконавців [3; 25]. Наприклад, О. Русецька висловлює думку, що приватні виконавці працюють оперативніше, але системи звітності і контролю ще потребують покращення [20] – з чим ми цілком погоджуємося, адже відсутність чітких механізмів підзвітності може призвести до ризиків порушення прав боржника.

В аспекті досліджуваної проблематики, доцільно підкреслити, що дисциплінарна відповідальність виконавця в Україні ґрунтується на чітких положеннях законодавства, які визначають як матеріально-правові підстави притягнення до відповідальності, так і процесуальний порядок її реалізації. Насамперед, говорячи про відповідальність приватного виконавця, доречно звернути увагу на ст. 37 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 р. №1403-VIII [26]. За приписами наведеної статті, «приватний виконавець несе за свої рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду адміністративну чи кримінальну відповідальність у порядку та обсягах, установлених законом, а також дисциплінарну відповідальність у порядку, встановленому цим Законом». Разом з тим, ст. 38 зазначеного Закону законодавцем визна-

чено вичерпний перелік підстав для притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності. Зокрема, така відповідальність настає у випадку невиконання чи неналежного виконання професійних обов'язків (п. 4 ч. 2 ст. 38 Закону), порушення правил професійної етики приватного виконавця (п. 2 ч. 2 ст. 38 Закону), факт зайняття діяльністю, несумісною з діяльністю приватного виконавця (п. 1 ч. 2 ст. 38 Закону), невиконання статуту Асоціації приватних виконавців України, рішень Ради приватних виконавців України та з'їзду приватних виконавців України (п. 5 ч. 2 ст. 38 Закону), розголошення професійної таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення (п. 3 ч. 2 ст. 38 Закону) [26].

Разом з тим, варто наголосити, що державний виконавець, виконуючи свої обов'язки як посадова особа державного органу, є підзвітним не лише у сфері виконавчого провадження, а й у ширшому сенсі – як державний службовець. Згідно зі ст. 8 Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. №889-VIII [27], посадові особи зобов'язані діяти в межах повноважень, сумлінно виконувати службові обов'язки та дотримуватися вимог закону, і будь-яке перевищення повноважень, неналежне виконання функціональних обов'язків або порушення правових норм тягне за собою адміністративну, дисциплінарну або кримінальну відповідальність.

Принагідно зауважимо, що державний виконавець, здійснюючи примусове виконання рішень судів та інших органів, перебуває в особливому правовому становищі: його дії по суті є делегованим публічно-правовим повноваженням, реалізація яких має гарантувати захист конституційних прав та законних інтересів сторін виконавчого провадження. У цьому контексті порушення законних прав боржника або стягувача через протиправні дії виконавця розглядається не лише як процесуальна недбалість, а як злочин проти державної служби та принципів правопорядку.

Варто акцентувати, що дисциплінарне провадження щодо виконавців має свої специфічні риси. Зокрема, у разі державних виконавців дисциплінарне провадження здійснюється органами Міністерства юстиції України, а щодо приватних виконавців – Дисциплінарною комісією приватних виконавців (ч. 1 ст. 39 Закону [26], діяльність якої врегульована Положенням, затвердженим наказом Мін'юсту від 27.11.2017 р. №3791/5 [28]). Водночас доктринально обґрунтовано, що така система має суттєві дефіцити незалежності, оскільки дисциплінарні рішення щодо приватних виконавців часто ухвалюються адміністративно залежним органом, що ставить під сумнів принцип інституційної автономії виконавчої професії [25].

Дискусійним у науковій літературі залишається питання – чи виконує дисциплінарна відповідальність виконавця превентивну функцію, чи лише каральну. Наприклад, С. Дяченко вважає, що сучасна модель дисциплінарної відповідальності має переважно репресивний характер і не забезпечує формування етичних стандартів професії [4], тоді як Н. Сергієнко підкреслює, що дисциплінарні процедури повинні бути спрямовані передусім на попередження системних порушень і підвищення професійної культури виконавців [29]. На нашу думку, обидві позиції частково вірні, проте в українських реаліях переважає саме каральна парадигма, що в умовах вітчизняної практики призводить до формального застосування стягнень без системного формування етичних стандартів професійного середовища виконавців.

Щодо процедурних строків і завершення виконавчого провадження, Закон передбачає у ст. 35, що виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій у випадках, передбачених ст. 34, до закінчення строку дії обставин або до розгляду питання по суті [18]. В даному аспекті важливо наголосити, що виконавець повинен діяти в межах строків і умов, встановлених законом.

Переходячи до польської системи, законодавство Польщі щодо «коморників-судових виконавців» визначено законом «Ustawa o komornikach sądowych» від 22.03.2018 р. (Dz.U. 2018 poz. 771) [19]. Зокрема, у розділі 1 цього Закону встановлено, що він регулює: принципи служби на посаді коморника, права і обов'язки, набір, підготовку, функціонування самоврядування та нагляду. У ст. 2 зазначено, що коморник є функціонером публічної влади і діє при районному суді («komornik sądowy») [19].

Своєю чергою, повноваження коморника охоплюють виконання рішень судів, зокрема вимог про стягнення коштів чи виконання інших обов'язків (Розділ 3). Принагідно зазначимо, що закон встановлює чітку межу компетенції: коморник не вправі переглядати матеріально-правові підстави рішення – це належить виключно суду. Значна увага приділяється питанням цифровізації та автоматизації ведення виконавчого провадження: наприклад, Art. 158 передбачає створення системи телекомунікаційного обміну даними, у якій «коморники» ведуть документацію та здійснюють взаємодію [19]. У цьому контексті доцільно звернути увагу на дослідження О. Барабаш, яка підкреслює, що цифровізація виконавчого провадження не лише підвищує ефективність та прозорість процесу, а й створює нові виклики для правового регулювання та забезпечення доступності процедури виконання судових рішень [30; 31].

Беручи до уваги процесуальний статус «коморника», то він діє як публічний виконавець, здійснює діяльність у межах адміністративного нагляду (суд, самоврядна організація, Міністр юстиції) [19]. З погляду контролю, польський закон містить чіткі положення щодо доступу до документів виконавчого провадження, зокрема Art. 159 гарантує, що «коморник» на вимогу Міністерства юстиції має надати доступ до актів справи.

В аспекті порівняльного аналізу доцільно відзначити, що українська та польська моделі виконавчого провадження виявляють як спільні риси, так і суттєві відмінності у структурі, організації та механізмах контролю. Обидві системи забезпечують реалізацію судових рішень через публічно-правового суб'єкта-виконавця та передбачають законодавче визначення його повноважень, процедуру нагляду за діяльністю, а також прав учасників виконавчого провадження, зокрема боржника, на оскарження дій виконавця.

Водночас, вітчизняна модель характеризується гібридністю, поєднуючи інститут державних і приватних виконавців. Очевидно, наведена конструкція надає більшу гнучкість у виборі механізмів реалізації рішень, проте створює потребу в уніфікованих стандартах контролю, звітності та оцінки ефективності, оскільки різноманітність статусів може призводити до неоднакового рівня професійної відповідальності та ризиків правопорушень. Натомість, у Польщі функціонує більш уніфікована система, де всі «коморники» мають однаковий статус публічного функціонера, що забезпечує підвищену прозорість та однаковість застосування правил, проте може потенційно

зменшувати мотиваційний чинник для активного підвищення ефективності виконання рішень [32]. Принагідно зауважимо, що польський досвід демонструє, наскільки концентрація на прозорості та стандартизації процедур є ефективною для забезпечення довіри до інституту, але не завжди стимулює ініціативність окремих виконавців.

На наше переконання, для української моделі доцільним є запровадження чітких стандартів звітності та критеріїв оцінки ефективності виконавців, що значною мірою дозволило б зменшити ризики порушень та підвищити легітимність діяльності обох категорій виконавців. Для польської системи, своєю чергою, могло б бути корисним розглянути механізми стимулювання ефективності, апробовані в приватному секторі, які не суперечать принципам публічно-правового статусу коморників.

Висновки. Виходячи із вищевикладеного, можна зробити кілька висновків. Насамперед, аналіз правового статусу виконавця дозволяє розглядати його не лише як інструмент реалізації рішень судів та інших органів, а й як суб'єкта, який прямо впливає на захист прав учасників виконавчого провадження. Виконавець має діяти з процедурною доброчесністю, забезпечувати своєчасність своїх дій і прозорість прийнятих рішень, оскільки саме від цього залежить довіра до системи примусового виконання та дотримання принципів верховенства права.

Законотворець визначив межі компетенції виконавця таким чином, щоб виключити його втручання у матеріально-правові аспекти спору, водночас зобов'язуючи виконувати рішення у межах наданих повноважень.

Своєю чергою, ефективність діяльності виконавців тісно пов'язана з наявністю механізмів зовнішнього нагляду, підзвітності та чітких критеріїв оцінки роботи. В національній правовій системі України, де співіснують державні та приватні виконавці, відсутність єдиних стандартів створює ризики різного застосування процедур та різних рівнів відповідальності, що також актуалізує потребу у розробці інструментів оцінки результативності діяльності.

Разом з тим, порівняльний аналіз засвідчив, що польська система формує однорідний правовий простір для всіх «коморників», встановлюючи однаковий статус публічного функціонера та прозору регламентацію повноважень і дисциплінарної відповідальності. Проте така уніфікація не завжди стимулює ініціативність і продуктивність виконавців.

Слід взяти до уваги, що правовий статус виконавця є багатокомпонентним і охоплює його суб'єктний статус (державний або приватний), процесуальний статус, повноваження та межі компетенції, дисциплінарну та матеріальну відповідальність, а також механізми контролю. Для української практики важливо формувати чіткі показники ефективності, підвищувати роль зовнішнього нагляду, уніфікувати стандарти діяльності державних і приватних виконавців, при цьому інтегруючи польський досвід щодо однозначної регламентації статусу виконавця як публічного функціонера.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кількість боргів українців зростає: стягується лише 20% проваджень, ще частина – закривається без відшкодування. 27.10.2025. URL: <https://unn.ua/news/kilkist-borhiv-ukraintiv-zrostaie-stiahuietsia-lyshe-20percent-provazhen-shche-chastyna-zakryvaetsia-bez-vidshkoduvannia> (дата звернення: 30.10.2025)
2. Sergiienko N.A., Tsebenko S.B., Saienko M.I., Potir M.M., Dragan O.V. Modernising Ukraine's enforcement system: Insights from European practices. *Cadernos de Direito Actual*. 2025. №27. P. 46-57.
3. Omelchuk V., Berdar M. Legal framework for the development of an effective system of enforcement in Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2023. Vol. 5. P. 59-65. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.5.8>
4. Дяченко С.В., Завадко Д.О. Приватні виконавці в Україні: правовий статус, проблеми та перспективи розвитку. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2021. Вип. 2 (50). С. 99-104. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2021.2\(50\).242883](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2021.2(50).242883)
5. Szachta J. Dopuszczalność ustalenia opłaty stosunkowej z art. 30 u.k.k. w przypadku odmowy wszczęcia egzekucji. *«Przegląd Prawa Egzekucyjnego»*. 2023. nr 11.
6. Szachta J. Wniosek o wszczęcie egzekucji złożony po ogłoszeniu upadłości a opłata stosunkowa określona w art. 30 ustawy o kosztach komorniczych. *Głosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 28 stycznia 2022 r., III CZP 21/22. «Orzecznictwo Sądów Polskich»*. 2023. nr 1.

7. Lutsenko O. Bringing civil servants to liability for disciplinary misconduct in judicial practice of Ukraine, Bulgaria and Czech Republic. *Asers Publishing*. 2017. Vol. 8. Iss. 1 (23). P. 103-112. DOI: [https://doi.org/10.14505/jarle.v8.1\(23\).12](https://doi.org/10.14505/jarle.v8.1(23).12)
8. Markiewicz T. The Legal Character of Polish Disciplinary Proceedings for Advocates and Legal Advisers in Light of the Case Law of the Polish Constitutional Tribunal and the European Court of Human Rights. *Review of European and Comparative Law*. 2025. №61 (2). P. 213-231. DOI: <https://doi.org/10.31743/recl.18464>
9. Kowalski J., Szczekocki P. Service by a judicial enforcement officer in the light of Article 1391 of the Code of Civil Procedure. *Palestra*. 2025. Vol. 11. P. 34-51. DOI: <https://doi.org/10.54383/0031-0344.2024.11.3>
10. Hadryan M. Bailiff enforcement in Poland – Standards of practice, Polish and Swedish legal terms and collocations in the area of debt enforcement. *International Journal of Legal Discourse*. Vol. 1. №1. 2016. P. 133-167. DOI: <https://doi.org/10.1515/ijld-2016-0005>
11. Progoniuk L. Legal aspects of regulating the legal liability of public servants: problematic issues. *Social and Legal Studios*. 2022. Vol. 5. Iss. 2. P. 9-15. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2022-5-2-9-15>
12. Rączka P., Kosiński K. Funkcje oraz zadania samorządu zawodowego komorników sądowych. *Studia Prawa Publicznego*. 2022. №3 (39). C. 83-101. DOI: <https://doi.org/10.14746/spp.2022.3.39.4>
13. Rączka P. Samorząd zawodowy komorników sądowych: wnioski de lege ferenda. *Przegląd Prawa Egzekucyjnego*. 2010. № 11. C. 71-89
14. Kosiński K. Rola samorządu zawodowego komorników sądowych w demokratycznym państwie prawnym. *Przegląd Prawa Egzekucyjnego*. 2016. №6. C. 59-85.
15. Митрофанов І.І. Етичні вимоги до поведінки приватного виконавця під час здійснення виконавчих дій. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Серія: Право. Вип. 83. Ч. 3. С. 323-328. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.50>
16. Szachta J. Doręczenie korespondencji pozwanemu przez komornika sądowego. Zagadnienia wybrane. Problemy praktyczne. *Forum Prawnicze*. 2019. №6 (56). S. 73-85. DOI: <https://doi.org/10.32082/fp.v6i56.250>
17. Flaga-Gieruszyńska K. Skarga na czynności komornika jako podstawowy środek zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym. *Dyskurs Prawniczy i Administracyjny*. 2022. №1. S. 21-35. DOI: <https://doi.org/10.34768/dpia.2022.1.200>
18. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 №1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1404-19> (дата звернення: 30.10.2025)
19. Ustawa o komornikach sądowych: Dz. U. 2018 poz. 771. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000771/U/D20180771Lj.pdf> (date of access: 30.10.2025)
20. Русецька О.О. Щодо ефективності роботи приватного та державного виконавців при примусовому виконанні рішень суду: порівняльний аналіз. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. Серія: Право. Вип. 90. Ч. 2. С. 192-196. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.27>
21. Постанова Верховного Суду від 22.04.2020 у справі №641/7824/18 (провадження №61-10355св19). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88909528> (дата звернення: 30.10.2025)
22. Ключева Є.М. Компаративістський аналіз адміністративно-правового статусу виконавців за законодавством Республіки Польща та України. *Наукові записки*. 2025. Серія: Право. Вип. 18. С. 113-118. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2025-18-113-118>
23. Постанова Верховного Суду від 19.09.2018 у справі №350/1325/17-ц (провадження №61-35462св18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76614795> (дата звернення: 30.10.2025)
24. Постанова Верховного Суду від 23.12.2019 у справі №752/4100/17 (провадження №61-20325св18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86607348> (дата звернення: 30.10.2025)
25. Цувина Т.А. Execution of court decisions in Ukraine: reforming the system in terms of the right to a fair trial. *Problems of Legality*. 2018. №142. С. 55-76. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.142.141440>
26. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 №1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19> (дата звернення: 30.10.2025)
27. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 №889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 30.10.2025)
28. Про затвердження Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців: Наказ Міністерства юстиції України від 27.11.2017 №3791/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1442-17#Text> (дата звернення: 30.10.2025)
29. Сергієнко Н.А. Суб'єкти правовідносин у сфері організації примусового виконання рішень: поняття, класифікація та адміністративна правосуб'єктність. *Юридична наука*. 2020. №10 (112). С. 23-32. DOI: <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-112-10.03>
30. Барабаш О.О. Штучний інтелект у виконавчому провадженні: забезпечення ефективності, прозорості та доступності процесу виконання судових рішень. *Юридичний збірник ДУІТ. Dictum Factum*. №1 (17). 2025. Київ. С. 170-177.
31. Барабаш О.О. Цифровізація виконавчого провадження: нові виклики для України в умовах примусового виконання судових рішень. *Право і суспільство*. 2025. №1. С. 424-430.
32. Stróżewski B. Status komornika sądowego w Polsce i w Niemczech – analiza prawno-porównawcza. *Przegląd Prawno-Ekonomiczny*. 2024. №3. С. 105-122. DOI: <https://doi.org/10.31743/ppe.17116>

Дата першого надходження рукопису до видання: 27.09.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.10.2025
 Дата публікації: 29.10.2025